

Etablera Grammatik, facit

Grammatikövningar för sfi D och SVA grund

Rättelser i Etablera Grammatik

Tyvärr har några fel smugit sin in i Avancera Grammatik:

- sidan12** Övning 2 f, Regler för pluraländelser: Grupp2 b – Många korta verb ska vara Många korta en-ord
- sidan 31** Övning 9 d, exempel 11: i (jobbet) ska vara på (jobbet)
- sidan 50** Övning 1 b, exempel 5: Det står subjekt under strecket men det ska vara objekt
- sidan 94** Övning 3 c, exempel 8: I den högra kolumnen ska det stå ett kommatecken mellan de två alternativen – stora tänkare, inflytelserik
- sidan 122** Övning 4 b, Första raden i instruktionen: Fyll i orden som står under luckorna ska istället vara Fyll i orden som står inom parentes efter meningarna

2. SUBSTANTIV OCH ADJEKTIV – OM SVERIGE OCH NÅGRA SOM BOR OCH LEVER HÄR	4
1. Substantiv	4
2. Adjektiv	8
3. Adjektiv och substantiv	10
3. ORDFÖLJD OCH MENINGSBYGGNAD – HULLER OM BULLER ELLER ALLT PÅ SIN EGEN PLATS?	14
4. PRONOMEN –OM KREATIVA BARN OCH KREATIVA VUXNA	19
1. Personliga pronomen: de eller dem	19
2. Indefinita/obestämda pronomen: man, en eller ens	20
3. Possessiva pronomen: sin/sitt/sina eller hans/hennes/deras	20
4. Relativa pronomen: som, vars, vilket/något som	23
5. VERB I – OM SVERIGE DÅ OCH LITE NU	23
6. KOMPARATION – ADJEKTIV OCH ADVERB – OM VÄRLDEN IDAG	30
7. VERB II – OM SAGOR OCH DECKARE, DEL 1	33
8. ORDFÖLJD II – OM KULTUR OCH TRADITIONER	37
1. Ordföljdstabla för huvudsats	37
2. Ordföljdstabla för bisats	38
9. ORDFÖLJD III – OM VÅRA SPRÅK OCH VÅR GRAMMATIK	39
1. Ordföljd i huvudsats	39
2. Att känna igen huvudsatser, bisatser och konjunktioner	40
3. Satsadverbialens plats	41
4. Adverbial i huvudsats	41

2. SUBSTANTIV OCH ADJEKTIV – OM SVERIGE OCH NÅGRA SOM BOR OCH LEVER HÄR

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Substantiv, sidan 9–16

1. Om bestämdhet – obestämd och bestämd form samt personliga pronomen, sidan 9–10

1 a. sidan 9

HUS OCH CYKLAR BLAND ANNAT

Olle och jag bor i en rätt stor lägenhet¹ i centrala Falun. Och så har vi också ett litet hus¹ ute på landet. Lägenheten² köpte vi för 15 år sedan, och den³ är tillräckligt stor för oss och våra fyra barn. Huset² fick vi ärva av mina föräldrar och det³ använder vi som sommarstuga.

Vi har två bilar¹ och tio cyklar¹ i familjen. Bilarna² använder min man⁴ och jag bara. Vi måste ha dem³ för att komma till jobbet⁶. Olle är kock⁵ och jag är rektor⁵. Cyklarna² har vi dels i stan⁶ och dels på landet⁶. Olles cykel⁴ och min cykel⁴ låter vi stå kvar vid stugan². Vi behöver dem³ inte inne i stan⁶. Var tror du de andra åtta cyklarna² finns? Jo, fyra av barnens cyklar⁴ finns hemma i stan⁶ och de andra ute på landet⁶. Både sjön⁶ och affären⁶ ligger en bit ifrån, så därför måste vi cykla för att bada och handla.

2. Om substantiv – en eller ett, bestämd form och plural, sidan 10–13

2 a. sidan 10

SINGULAR		PLURAL	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
människa – en människa	människan	människor	människorna
kvinnor – en kvinna	kvinnan	kvinnor	kvinnorna
flicka – en flicka	flickan	flickor	flickorna
mamma – en mamma	mamman	mammor	mammorna
svägerska – en svägerska	svägerskan	svägerskor	svägerskorna

2 b. sidan 11

S I N G U L A R		P L U R A L	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
pojke – en pojke	pojken	pojkar	pojkar
gubbe – en gubbe	gubben	gubbar	gubbarna
kille – en kille	killen	killar	killarna
make – en make	maken	makar	makarna
herre – en herre	herren	herrar	herrarna
älg – en älg	älgen	älgar	älgarna
räv – en räv	räven	rävar	rävarna
kalv – en kalv	kalven	kalvar	kalvarna
häst – en häst	hästen	hästar	hästarna
hund – en hund	hunden	hundar	hundarna

2 c. sidan 11

S I N G U L A R		P L U R A L	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
advokat – en advokat	advokaten	advokater	advokaterna
polis – en polis	polisen	poliser	poliserna
soldat – en soldat	soldaten	soldater	soldaterna
spion – en spion	spionen	spioner	spionerna
chaufför – en chaufför	chauffören	chaufförer	chaufförerna

2 d. sidan 12

S I N G U L A R		P L U R A L	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
bi – ett bi	biet	bin	bina
knä – ett knä	knäet/knät	knän	knäna
äpple – ett äpple	äpplet	äpplen	äpplena
yrke – ett yrke	yrket	yrken	yrkena
konto – ett konto	kontot	konton	kontona

2 e. sidan 12

S I N G U L A R		P L U R A L	
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form
hav – ett hav	havet	hav	haven
träd – ett träd	trädet	träd	träden
fält – ett fält	fältet	fält	fälten
berg – ett berg	berget	berg	bergen
fjäll – ett fjäll	fjället	fjäll	fjällen

2 f. sidan 12

Regler för pluraländelserna

- Grupp 1. (2 a) En-ord som slutar på -a får -or i plural.
- Grupp 2. (2 b, 1–5) En-ord som slutar på -e får -ar i plural.
- Grupp 2. (2 b, 6–10) Många korta en-ord får -ar i plural.
- Grupp 3. (2 c) En-ord som har betoning på sista stavelsen får -er i plural.
- Grupp 4. (2 d) Ett-ord som slutar på vokal får -n i plural.
- Grupp 5. (2 e) Ett-ord som slutar på konsonant får ingen ändelse i plural.

2 g. sidan 13

Oregelbunden substantivböjning

S I N G U L A R		P L U R A L		
Obestämd form	Bestämd form	Obestämd form	Bestämd form	
1. tand	en tand	tanden	tänder	tänderna
2. land	ett land	landet	länder	länderna
3. far	en far	fadern	fäder	fäderna
4. man	en man	mannen	män	männerna
5. bror	en bror	brodern	bröder	bröderna
6. dotter	ett dotter	dottern	döttrar	döttrarna
7. mor	en mor	modern	mödrar	mödrarna
8. fot	en fot	foten	fötter	fötterna
9. son	en son	sonen	söner	sönerna
10. spegel	en spegel	spegeln	speglar	speglarna
11. nyckel	en nyckel	nyckeln	nycklar	nycklarna
12. öken	en öken	öknen	öknar	öknarna
13. tecken	ett tecken	tecknet	tecken	tecknen
14. fönster	ett fönster	fönstret	fönster	fönstren/fönstrena
15. syster	en syster	system	systrar	systrarna

3 Rätt form av substantivet I, sidan 14

3 a. sidan 14

LANDSKAP OCH ROVDJUR

1. trakterna	5. turistorterna
2. landskapet	6. turistnäringen
3. delen	7. året
4. kärleken	

3 b. sidan 14

Substantiven står i bestämd form, både i singular och plural.

3 c. sidan 14

1. de	5. de där
2. det här	6. hela
3. den här	7. förra
4. den där	

Efter dessa ord och några till ska substantiven stå i bestämd form. Lär dig gärna regeln utantill.

Regel: Efter den, det, de – den här, det här, de här – den där, det där, de där, – hela – förra står substantiven i bestämd form.

4 Rätt form av substantiven II, sidan 15–16

4 a. sidan 15

LANDSKAP OCH ROVDJUR (fortsättning)

1. djurvärld	7. hemtrakter
2. landskap	8. sympati
3. landskapsdjur, rovdjur	9. förklaring
4. lodjur	10. renar, inkomst
5. djur	11. lidande, boskap
6. rovdjur	12. år, vinter

4 b. sidan 16

Substantiven står i obestämd form, både i singular och plural.

4 c. sidan 16

1. landets	7. mina
2. Våra (25)	8. samma
3. Härjedalens, våra	9. följande
4. Hälsinglands	10. mina, min,
5. Värmlänningarnas	11. detta, min
6. landets	12. nästa, föregående

Regel: Efter possessiva pronomen, genitiv, *denna, detta, dessa, samma, följande, nästa, föregående* står alltid substantiven i obestämd form. Lär dig gärna regeln utantill!

2. Adjektiv, sidan 17–19

5. Adjektivets böjning, sidan 17–19

5 a. sidan 17–19

Regelbunden böjning

1	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	farlig	farligt	farliga
Plural	farliga		farliga

De svenska rovdjuren är oftast inte **farliga** för människor.

2	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	stark	starkt	starka
Plural	starka		starka

Oregelbunden böjning

Björnen är visserligen **stark** men den brukar hålla sig borta från människor.

3	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	fri	fritt	fria
Plural	fria		fria

Det är sällan man får se ett vilt och **fritt** rovdjur ute i naturen.

4	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	grå	grått	gråa/grå
Plural	gråa/grå		gråa/grå

Bönderna i norr får ibland syn på några **grå / gråa** vargar ute i skogarna.

5	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	blöt	blött	blöta
Plural	blöta		blöta

Och ibland kan man se en **blöt** björnhona som fångar lax i älven.

6	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	svart	svart	svarta
Plural	svarta		svarta

Men för det mesta gömmer sig djuren i den **svarta** skogen.

7	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	vild	vilt	vilda
Plural	vilda		vilda

De **vilda** djuren är oftast skygga och rädda för människor.

8	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	enkel	enkelt	enkla
Plural	enkla		enkla

Emellanåt letar de efter **enkla** sätt att hitta mat. I soptunnor till exempel.

9	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	vacker	vackert	vackra
Plural	vackra		vackra

Man måste ändå ha respekt för de **vackra** djuren, för ibland kan de bli aggressiva, om de känner sig hotade.

10	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	liten	litet	lilla
Plural	små		små

Och samma sak är det med lodjuret. Den **lilla** ungen är så söt, men mamman kan bli riktigt otrevlig när hon vill försvara sin unge.

11	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	gammal	gammalt	gamla
Plural	gamla		gamla

Gamla och sjuka djur kan förstås alltid bli farliga för oss människor.

Perfekt particip

12	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	jagad	jagat	jagade
Plural	jagade		jagade

Och för att inte tala om djur som känner sig **jagade!**

13	OBESTÄMD FORM		BESTÄMD FORM
Singular	instängd	instängt	instängda
Plural	instängda		instängda

Tänk dig också några järvar som har blivit **instängda** någonstans! Förmodligen är de mycket ilskna.

3. Adjektiv och substantiv, sidan 20–32

6. Om att välja bestämt eller inte bestämt sidan 20–22

6 a. sidan 20–21

ETT SAMTAL MELLAN JULIA OCH ALEX

- obligatoriska kursen
- viktiga sakerna
- dåliga lönen
- jätteroliga jobbet
- ansvarsfulla uppgifterna
- nya filmen
- tråkiga och stressiga fredagen
- tuffa dagen
- lediga fredagen
- stor svensex
- mysig fredagskväll

6 b. sidan 21

- I meningarna 1–9 står **både adjektiven och substantiven i bestämd form.**
- I meningarna 10 och 11 står **både adjektiven och substantiven i obestämd form.**

6 c. sidan 21

- den där
- de där
- den här
- det där
- de här
- den där
- hela
- den
- förre

6 d. sidan 22

Lär dig gärna regeln utantill.

Regel 1: Efter orden *den, det, de – den här, det här, de här – den där, det där, de där – hela – förre* ska man sätta både adjektiv och substantiv i bestämd form.

Extra sidan 22

Texten i uppgift 6 a är en **dialog** och **dialoger används mest i skönlitteratur**.

7. Rätt form av adjektiv och substantiv I sidan 23–25

7 a. sidan 23–24

OM EN ENSAMSTÅENDE MAMMA

1. runda kinder	8. betydelsefulla sammanträde
2. nya fröken – små barn	9. enskilda samtal – obehagliga träff
3. lilla/lille son – älskade dagis	10. ängsliga känsla/or
4. sömniga ögon – roliga kompisar	11. personliga samtal
5. kladdiga modellerar – särskilda favorit	12. jobbiga konferens
6. fantastiska klätterställning/ar	13. knepiga frågan
7. bekymrade mamma – inplanerade möte	14. pålitlig person

7 b. sidan 24

- I meningarna 1–12 står adjektiven i bestämd form och substantiven i obestämd form.
- I mening 13 står både adjektivet och substantivet i bestämd form. I mening 14 står både adjektivet och substantivet i obestämd form.

7 c. sidan 25

1. hans	7. Lukas – sitt
2. Lukas – gruppens	8. detta
3. hennes – sitt	9. deras – denna
4. Pojkens – sina	10. samma
5. Skolans – hans	11. föregående
6. skolgårdens	12. nästa

7 d. sidan 25

Regel 2: Efter orden *hans, Lukas*, och så vidare som i 7c ..., står adjektivet i bestämd form och substantivet i obestämd form.

Lär dig gärna regeln utantill så här:

Efter possessiva pronomen, *genitiv, denna, detta, dessa, samma, följande, nästa* och *föregående* ska man ha bestämd form av adjektiv och obestämd form av substantiv

8. Rätt form av adjektiv och substantiv II sidan 26–27

8 a. sidan 26–27

OM ATT VABBA

1. ynkelig, liten sjukling	10. känt ord
2. snäll människa	11. ett sjukt barn – viss ersättning
3. okänd person	12. roliga ord
4. morgontidig jobbkompis	13. speciella arbetsuppgifter – ett krassligt barn
5. snabb lösning	14. vackra blommor
6. arbetslösa kompisar	15. lätt sysselsättning
7. bra erbjudande	16. sjuka son
8. svagt obehag	17. inbokade mötet
9. pigg röst	

8 b. sidan 27

I meningarna 1–15 står adjektiven i obestämd form och substantiven i obestämd form.

I mening 16 står adjektivet i bestämd form och substantivet i obestämd form.

I mening 17 står både adjektivet och substantivet i bestämd form.

8 c. sidan 27

Regel 3: Adjektivet och substantivet ska båda stå i obestämd form när regel 1 och regel 2 inte gäller.

9. En och det, obestämt och bestämt sidan 28–31

9 a. sidan 28

VÄDER OCH SEMESTER

1. lite tuffa klimatet	9. eviga stress
2. kommentarer ... gnäll	10. ständiga samtalsämne
3. landet	11. semestern
4. omväxlande vädret	12. året
5. underbara sommaren	13. tiden
6. milda	14. lilla
7. ett ... sommarlov	15. ett vackert ställe
8. lata semesterdagar	

9 b. sidan 29

MED TVÅ TJEJER PÅ EN SEGELBÅT

1. fredag	11. livliga, små tjejer
2. en jättegod måltid	12. en segelbåt
3. tid	13. veckorna
4. fråga/frågor	14. semestern
5. ett ridläger/ridläger	15. vackra skärgård
6. hästar	16. en fantastisk naturupplevelse
7. gamla stuga	17. ett stort äventyr
8. sommarlov	18. flickorna
9. älskade lilla torp	19. skärgården
10. sådant sätt	

9 c. sidan 30

ATT VANDRA I FJÄLLEN

1. ett spännande äventyr	14. natten/nätterna
2. hel	15. veckan
3. norra delarna	16. värsta plågan
4. Vägen	17. mygg (= många myggor)
5. utländska vandrare	18. den nordliga
6. sommar	19. stor roll
7. ett eget litet tält	20. vana fjällvandrare
8. mödosamma vandring	21. vandring
9. stugorna	22. sommar
10. leden	23. fjällen
11. fint väder	24. semester
12. strålande vackert	25. fysiskt
13. den ... midnattssolen	26. det psykiska

9 d. sidan 31

I GÖTEBORG, PÅ TJÖRN OCH I DALARNA

1. en riktig kanonsommar	8. stora djurparker
2. finska fru	9. levande älgar
3. möte	10. små björnungar
4. barn, en flicka ... en pojke	11. förskolan ... jobbet
5. en ö	12. år
6. billigt vandrarhem	13. gamla mamma
7. lilla gäststuga	14. (mina) kompisar

3. ORDFÖLJD OCH MENINGSBYGGNAD I – HULLER OM BULLER ELLER ALLT PÅ SIN EGEN PLATS?

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Ordföljd, sidan 33

1 a. sidan 33

a-5, Olov har odlat potatis. Det är vanligt att en huvudsats börjar med subjekt (Olov) och det första verbet (har) står på position 2.

b-3, I år har Olov odlat potatis. Om inte subjektet (Olov), utan ett adverbial eller något annat, står först, så står det första verbet i alla fall på position 2 i en huvudsats.

c-2, Har Olov odlat potatis? Det finns en frågekonstruktion i svenskan, som börjar med satsens verb. I många andra språk börjar en fråga med ett frågeord eller har frågeintonation.

d-1, Olov odlar inte potatis. Svenskan placerar satsadverbialet (till exempel inte) på olika positioner i huvudsats och i bisats. Efter första verbet i huvudsats.

e-4, Jag hoppas, att Olov inte odlar potatis. Svenskan placerar satsadverbialet (till exempel inte) på olika positioner i huvudsats och i bisats. Före första verbet i bisats.

2. Om meningar och satser, sidan 32

2 a. sidan 32

TYPISKT SVENSKT – ELLER ...?

1. när, Innan, Eftersom
2. när de har ont i magen, Innan de börjar jobba, Eftersom det är fikapaus – Det som inte är understruket är alltså huvudsatser.

3. brukar, dricker, tar (I exempel 3 står hela bisatsen på position 1 och tar på position 2.)
4. Det finns tre huvudsatser (som har det första verbet på position 2).
5. Det finns tre bisatser (som börjar med en bisatsinledare).
6. Det finns tre meningar.

En mening ska innehålla minst en huvudsats, ibland finns flera – alla exempel utom det fjärde här är alltså meningar. Det fjärde exemplet är en bisats.

2 b. sidan 32

1. när (men, utan är bindeord/samordnande konjunktioner)
2. när de har problem.
3. flirtar, säger, gillar / är / säger, kan / är, är / pratar
4. Det finns en bisats – när de har problem (som börjar med bisatsinledaren när)
5. Det finns nio huvudsatser.

Svenska män flirtar inte så mycket / säger man / de gillar kvinnor ändå

De är inte svartsjuka

Så säger man / kan det stämma

En mans bästa kompis är inte alltid en annan man / hans bästa kompis är lika ofta en kvinna

Män pratar gärna med kvinnor

6. Det finns fem meningar (som innehåller minst en huvudsats).

3. Ordföljd – olika typer av huvudsatser, sidan 35–36

3 a. sidan 35

DET SÄGS ATT SVENSKARNA ...

1. älskar naturen	5. är svampar
2. gillar inte	6. Studera svamparna
3. plockar de	7. Svampen rensas
4. Plockar alla svenskar	8. det blir

3b. sidan 36

1. gillar folk i Sverige vintern (<i>en frågeordsfråga</i>)	5. svenskar säger <i>du</i> (<i>ett påstående</i>)
2. får aldrig kaffe (<i>en nekad sats</i>)	6. Talar man lika tyst (<i>en ja/nej-fråga</i>)
3. är alla kvinnor (<i>en sats med adverbial först</i>)	7. Kom alltid i tid (<i>imperativ/uppmaning</i>)
4. Vin kan bara köpas (<i>en passiv sats</i>)	8. det finns verkligen (<i>ett utrop</i>)
	9. Det är förbjudet (<i>ett påstående</i>)

4. Ordföljd i huvudsats och bisats, sidan 37

4 a. sidan 37

HUR VET MAN VAD SOM ÄR TYPISKT FÖR ETT FOLK?

Det kan finnas andra varianter som också är rätt.

1. är ett centrum // man årligen gör undersökningar
2. SOM är en förkortning // det betyder samhälle
3. har man skickat enkäter // forskarna regelbundet behöver material
4. resultatet faktiskt är viktigt // frågar man många personer

4 b. sidan 37

1. där man årligen gör (**bisatsinledare, subjekt, satsadverbial, verb**)
2. Det finns ingen bisats i den här meningen.
3. därför att forskarna regelbundet behöver (**bisatsinledare, subjekt, satsadverbial, verb**)
4. Eftersom resultatet faktiskt är (**bisatsinledare, subjekt, satsadverbial, verb**)

Extra, sidan 37

Man forskar om hälsa, livsstil och fritidsvanor bland folk som bor i Sverige.

5. Konjunktioner, sidan 38–41

5 a. sidan 38

OCH VAD ÄR TYPISKT SVENSKT DÅ?

1. något som	5. eftersom
2. vad	6. Trots att
3. När	7. för att
4. så att	

5 b. sidan 38–39

MEN – VAD ÄR ETT FOLK?

1. vilket	5. Om
2. att	6. att
3. eftersom	7. sedan
4. som	8. Även om

Bisatsinledare står först i en bisats.

5 c. sidan 39

2.

eller, fast, för, men, och, samt, så, ty, utan

Dessa inleder inte en bisats, utan binder samman likadana satser (ofta huvudsatser) eller likadana ord. (De äter korv och potatismos. Vi ska åka till Norge för vi ska fira födelsedag där.)

5 d. sidan 40

OCH VAD ÄR DÅ "DEN SVENSKA BEFOLKNINGEN"?

1. om	6. Om
2. Fastän	7. utan att
3. som	8. om
4. därför att	9. än
5. vad som	10. som

5 e. sidan 41

Bisatsinledare/Underordnande konjunktioner

att	förrän	som
desto	genom att	så att
då	ifall	tills
därför att	innan	trots att
efter att	medan	utan att
eftersom	när	vad som
fastän	om	än
för att	sedan	även om

6. Samordnande konjunktioner som består av två delar, sidan 42–43

6 a. sidan 42

SPRÅKET – MATEN – OCH KULTUREN

1. antingen – eller (= 1)	4. vare sig – eller (= 0) (används när det finns en negation före)
2. både – och (= 2)	5. såväl – som (= 2) (mindre vanligt än <i>både och</i>)
3. varken – eller (= 0)	

De övriga, *eftersom*, *fast*, *så att*, *att*, *om* är underordnande konjunktioner = bisatsinledare

6 b. sidan 43

1. varken ... eller (0)	4. både ... och/såväl ... som (2)
2. antingen ... eller (1)	5. vare sig ... eller (0)
3. både ... och/såväl ... som (2)	

6 c. sidan 43

Samordnande konjunktioner som består av två delar

antingen ... eller

vare sig ... eller

både ... och

varken ... eller

såväl ... som

7. Ordföljd – subjekt, verb, satsadverbial och objekt i huvudsats och bisats, sidan 44–46

7 a. sidan 44–45

HÖGTIDER OCH HELGER

Det kan ibland finnas andra alternativ som också är rätt.

1. folk har sina helger	10. Ungefär 65 % av befolkningen är fortfarande medlemmar
2. Det är ett sätt	11. att många av högtiderna faktiskt är kristna
3. Båda skälen är säkert lika viktiga	12. och man firar dem ibland/och ibland firar man dem
4. Vi kan alltså dela upp vårt liv	13. varför man egentligen firar en viss helg
5. det ger oss anledningar	14. Men traditionen lever kvar
6. att alla folk troligen har en religion	15. människan behöver ju sina högtider
7. Religionen ger ofta många tillfällen	
8. är Sverige huvudsakligen ett kristet land	
9. Det var då, som kyrkan skildes	

Extra, sidan 45

Det är en beskrivande text, en beskrivning. Man får information om något och får veta många fakta och orsakerna till att det är som det är.

7 b. sidan 46–47

ÅRETS FÖRSTA HÖGTID

Det kan ibland finnas andra alternativ som också är rätt.

1. Varför börjar man året i januari	8. börjar sedan alla kyrkklockor ringa in det nya året/börjar alla kyrkklockor sedan ringa in det nya året/börjar alla kyrkklockor ringa in det nya året sedan
2. firar man årets första dag	9. när det stora fyrverkeriet plötsligt brakar loss
3. Det är alltså naturligt,	10. GOTT NYTT ÅR
4. börjar faktiskt fira redan kvällen före	
5. Det ordnas ofta fest hemma	
6. när man till slut är färdig	
7. kan man njuta tillsammans av nyårsdikten/kan man tillsammans njuta av nyårsdikten	

4. PRONOMEN – OM KREATIVA BARN OCH KREATIVA VUXNA

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Personliga pronomen: *de* eller *dem*? sidan 49–51

1a. sidan 49–50

BARN OCH FANTASI

1. dem	7. dem ... de
2. de	8. de
3. dem	9. de
4. De	10. Dem ... de ... dem
5. de	11. dem
6. de	

1b. sidan 50–51

VAD GÖR SKOLAN FÖR ATT UPPMUNTRA BARNEN?

1. de	6. dem
2. De	7. dem
3. dem	8. de
4. De	9. de
5. Dem	10. dem

1c. sidan 51

11. Dem / De	16. dem
12. dem / de	17. de
13. de	18. dem
14. dem	19. de
15. de	20. de

2. Indefinita/obestämda pronomen: *man, en* eller *ens*, sidan 52–54

2 a. sidan 52

HUR FÅR MAN EN IDÉ?

1. man
2. en, man
3. man
4. man, man, ens

2 b. sidan 53

1. man
2. man
3. en
4. Ens, man, ens

2 c. sidan 53–54

EN ENKLARE OCH ROLIGARE VARDAG

1. man	11. en
2. en	12. man
3. man	13. ens
4. en	14. ens
5. Man	15. man
6. man	16. en
7. en	17. en
8. man	18. Ens
9. Man	19. man
10. ens	

3. Possessiva pronomen: *sin/sitt/sina* eller *hans/hennes/deras*, sidan 55–63

3 a. sidan 55–56

FRÅGVISA BARN

Gåta 1: sitt kylskåp

Gåta 2: sin elefant

Gåta 3: sitt favoritträd, sina starka ben, sina långa

3 b. sidan 57–58

BALTZAR VON PLATEN (1898–1984) – VEM VAR DET? ETT SPECIELLT OCH MYCKET FRÅGVIST BARN

1. Hans släkt, sina lärare	7. Hans
2. sitt, sina	8. sitt
3. hans	9. sin
4. sina	10. deras, sina
5. hans	11. hans
6. hans	

3 c. sidan 59

DET NYA LIVET I STOCKHOLM

12. Hans (subjekt)	16. sitt (objekt)
13. hans (subjekt)	17. Deras (subjekt)
14. sin (objekt),	18. sin (objekt)
15. deras (subjekt)	19. sitt (objekt)

PRISER OCH DIAMANTER

20. sina (objekt)	22. Deras (subjekt)
21. sitt (objekt)	23. hans (subjekt)

3 d. sidan 59

Exempel 17: Deras nya typ av kylskåp (**von Platens och Munters nya typ av kylskåp = subjekt**), som de hade byggt tillsammans, presenterades år 1922.

Exempel 18: De (**von Platen och Munters = subjekt**) tog patent på sin uppfinning (**von Platens och Munters uppfinning = objekt**).

Objektet hör ihop med samma personer som i subjektet.

Exempel 21: Men sitt projekt (**von Platens projekt = objekt**) att framställa konstgjorda diamanter lämnade han (**von Platen = subjekt**) över till ingenjörerna på företaget ASEA. Objektet hör ihop med samma person som i subjektet.

Extra, sidan 60

- **Förslag:**
Förr kunde man bevara maten genom att till exempel salta, röka eller torka den. Man grävde ofta stora hålrum under jorden, jordkällare, där det var kallt. I jordkällaren lade man sedan mat. I Sverige sågade man också upp is ur sjön på vintern. Man la isen under sågspån (små, små trädelar som blir över när man har sågat i trä) för att den inte skulle smälta, och använde sedan isen i särskilda lådor där man också hade maten. Varje vecka la man dit ny is.
- **Förslag:**
 - a. Det är fotspår i smöret.
 - b. Dörren går inte att stänga.Men alla svar är i princip rätt!

3 e. sidan 60–63

1

ÅRHUNDRADETS STÖRSTA UPPTÄCKT?

INGEN LÄTT UPPVÄXT

1. hans (objekt)	8. hans (subj.)
2. sin (obj.)	9. deras (obj.)
3. hans (obj.)	10. sin (obj.)
4. sina (obj.)	11. hans (subj.)
5. sina (obj.)	12. sin (obj.)
6. Hans (subjekt)	13. hans (subj.)
7. deras (subj.)	14. sina (adverbial)

2.

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET – SÅRADE SOLDATER.

15. sin (advl.)	19. sin (obj.)
16. Hans (subj.)	20. sitt (obj.)
17. Deras (subj.)	21. sina (obj.)
18. deras (obj.)	

3.

ÄNTLIGEN!

22. sin (obj.)	27. sina (obj.),
23. Sitt (obj.)	28. hans (advl)
24. hennes (subj.)	29. Sitt (obj.)
25. Hans (subj.)	30. hans (subj.)
26. sin (advl.)	

4.

MÅNGA ÅRS ARBETE.

31. hans (obj.)	34. deras (subj.)
32. hans (subj.)	35. sin (obj.)
33. Deras (subj.)	36. sin (obj.)

3 f. sidan 63

1. Hans föräldrar (= **subjekt**) var bönder och deras liv (= **subjekt**) var inte alltid lätt.
(uppgift 3 e. exempel 6, 7)
2. Det blev hennes uppgift (= **subjekt**) att hålla ordning i hemmet.
(uppgift 3 e. exempel 24)
3. /.../ pappa (= **subjekt**) kom tillbaka till sin arbetsplats (= **adverbial**).
(uppgift 3 e. exempel 26). **Sin i adverbialet hör ihop med subjektet – samma person.**

4. Sitt nypupptäckta ämne (= **objekt**) gav **han** (= **subjekt**) namnet penicillin.
(uppgift 3 e. exempel 29) **Sitt i objektet hör ihop med subjektet – samma person.**

Extra, sidan 63

Texttypen är **reportage**.

Ett reportage är en lite längre tidningsartikel som ofta handlar om ett möte med en person eller om ett besök på en plats. I texten blandas intervjufrågor och svar med berättande, men också med beskrivande, detaljer om personen eller platsen. Ibland kan den som skriver reportaget även blanda in sina egna tankar och känslor.

Författaren byter verbens tempus, och berättar i presens och perfekt (*sitter, lyser in, har velat*) om vad som händer "nu" under intervjun, men i preteritum och pluskvamperfekt (*växte upp, undersökte, hade dödat*) om det som hände för länge sedan. Genom att till exempel beskriva med många adjektiv (*bekväm, blommig, uppmärksam, stolt och glad*) blir texten levande och personlig.

4. Relativa pronomen: *som, vars, vilket/något som*, sidan 64–65

4 a. sidan 64–65

UPPTÄCKTER OCH UPPFINNINGAR GENOM TIDERNA

1. som	6. vilket / något som
2. vilket / något som	7. vars
3. som, vars	8. som , vars
4. som, vilket/något som	9. vilket / något som
5. som	

4 b. sidan 65

1. som	5. vars
2. vars, som	6. som
3. som	7. vilket / något som
4. som	

5. VERB I – OM SVERIGE DÅ OCH LITE NU

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Vad är verb? Känna igen och beskriva verb, sidan 67

1 a. sidan 67

Verb är nummer 5: viger, har lovat, ska älska, kysstes, gifta sig, hade dansat (De **drack** te tillsammans)

1 b. sidan 67

De övriga orden är inte verb utan:

1. konjunktioner	4. pronomen
2. substantiv	6. prepositioner
3. adjektiv	7. adverb

1 c. sidan 67

3. Verb beskriver vad som händer eller vad någon gör. Se 1 a. 5

1 d. sidan 67

De övriga orden i uppgift 1 a beskriver inte verb utan:

- konjunktioner (Sedan tvättade de grönsakerna **och** stekte fisken.)
- substantiv (De skulle bjuda på **en lätt lunch** och sedan **flera frukter**.)
- adjektiv (Det var hennes **yngre** syster.)
- pronomen (Lena ringde sin syster. **Hon** kom genast.)
- prepositioner (Jag satt **vid** bordet och pratade **med** alla gäster.)
- adverb (Det var **trevligt** att prata med så många.)

2. Om verbformer och verbgrupper, sidan 68–70

2 a. sidan 68

VERBFORMER VERBGRUPPER	IMPERATIV/ GRUNDFORM	INFINITIV	PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM
1. ar-verb	älska! skratta!	älska skratta	älskar skrattar	älskade skrattade	älskat skrattat
2a. er-verb	ställ! ring!	ställa ringa	ställer ringer	ställde ringde	ställt ringt
2b. er-verb	läs! köp!	läsa köpa	läser köper	läste köpte	läst köpt
3. kortverb	bo! må!	bo må	bor mår	bodde mådde	bott mått
4. starka verb	skriv! sjung!	skriva sjunga	skriver sjunger	skrev sjöng	skrivit sjungit
5. oregelbundna verb	se! säg! var!	se säga vara	ser säger är	såg sa/sade var	sett sagt varit

2 b. sidan 68

1. Det finns fem verbgrupper/konjugationer: ar-verb, er-verb (som har två varianter, a och b), kortverb, starka verb och oregelbundna verb.
2. Imperativ/grundform, infinitiv, presens, preteritum, supinum
3. -r skrattar, -er ringer, -er läser
4. -de skrattade, -de ringde, -te läste
5. Om ljudet före ändelsen är tonande, blir den -de: ringde
Om ljudet före ändelsen är tonlöst, blir den -te: läste
De tonlösa ljuden är PKST. (PaKiSTan kan man tänka på för att komma ihåg det.)
6. Kortverben är mycket korta och de slutar inte på -a i infinitiv utan på en annan lång vokal, och konsonanten i preteritum och supinum blir dubbel, -dde, -tt (bodde – bott, mätte – mått).
7. De starka verben är oftast -er-verb, och de byter vokal i en del verbformer. Bland de starka verben finns det grupper som har samma vokalbyte, till exempel
i – e – i (långa vokaler) rider – red – ridit, skriver – skrev – skrivit
i – a – u (korta vokaler) dricker – drack – druckit, brinner – brann – brunnit
u – ö – u (långa vokaler) ljuger – ljög – ljugit, bjuder – bjöd – bjudit
Man måste lära sig utantill vilka de är, och hur de byter vokal.
8. De oregelbundna verben är helt oregelbundna och man måste lära sig dem alla utantill.

2 c. sidan 69

1. Imperativ/Grundform: res ✓, älska ✓
2. Infinitiv: sysselsätta ✓, dammsuga ✓
3. Presens: pryder ✓, syr ✓
4. Preteritum: hällde ✓, diskade ✓
5. Supinum: tjänat ✓, skrivit ✓

2 e. sidan 69

IMPERATIV / GRUNDFORM	INFINITIV	PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM
laga!	laga	lagar	lagade	lagat
skölj!	skölja	sköljer	sköljde	sköljt
ös!	ösa	öser	öste	öst
strö!	strö	strör	strödde	strött
skär!	skära	skär	skar	skurit
smörj!	smörja	smörjer	smorde	smort

2 f. sidan 70

IMPERATIV / GRUNDFORM	INFINITIV	PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM
skala!	skala	skalar	skalade	skalat
bränn!	bränna	bränner	brände	bränt
stek!	steka	steker	stekte	stekt
bre!/bred!	bre/breda	brer/breder	bredde	brett
sjud!	sjuda	sjuder	sjöd	sjudit
ligg!	ligga	ligger	låg	legat

3. Om tempus och tid, sidan 70–73

3 a. sidan 70

1.

DÅ	NU	SEDAN	INGEN TID
sov (preteritum)	vilar sig		sussa
drömde	slöar		sov (imperativ / grundform)
dåsade			snusat
			slumrande
			sovit
			vagga

2.

Det saknas en verbform som uttrycker framtid/futurum. Man bildar framtid genom att sätta **ska** eller **kommer att** före infinitiv – ska blunda eller kommer att snarka.

Regel: Ska + infinitiv används när man är säker på något eller har planerat något: Vi ska sova på hotell i natt. Kommer att + infinitiv används när man inte är säker eller när man tror något: Jag kommer att somna tidigt i kväll.

(Det finns även andra sätt att uttrycka framtid i svenskan.)

3.

Supinum används tillsammans med **har** och **hade** och bildar på så sätt två former i dåtid, **har sovit** och **hade sovit**.

4.

har + supinum (har sovit) är perfekt, hade + supinum, (hade sovit) är pluskvamperfekt

3 b. sidan 71–72

LIVET PÅ LANDET I MITTEN PÅ 1800-TALET

1. betraktar, omger
2. vet, har
3. lever, är
4. bor, (har) arbetat
5. försörjer, (har) varit
6. äger, (kommer ... att) göra
7. (ska) plantera, (ska) så, är
8. resulterar, får
9. inträffar, svälter ihjäl
10. (kommer att) ljusna, (ska) förbättras

3 c. sidan 72–73

FAMILJEN OCH ARBETET

1. (skulle) leva
2. stannade ... kvar, (hade) blivit
3. (hade) övertagit, var
4. föddes, (skulle) delta
5. ansvarade, (hade) blivit, (hade) drabbats, härjade
6. ingick, hade, överlevde
7. gav, (hade) utfört, gick, tänkte, (skulle) flytta
8. var, hade, behövde, fanns

Extra, sidan 73

Det är exempel på **beskrivande** texter.

4. Tempusharmoni, sidan 74–77

4 b. sidan 74–76

EKONOMIN FÖRÄNDRAR SVERIGE

1. (hade)... utnyttjat, (skulle) sätta igång
2. (hade) växt/vuxit
3. (hade) legat
4. (skulle) öka
5. behövde
6. utförde
7. (skulle) ... kunna producera
8. blev
9. (skulle) exportera
10. tjänade
11. skulle investera
12. växte upp, hade lämnat/lämnade
13. fylldes, skulle bli/blev

4 c. sidan 76–77

UTVANDRING TILL STÄDERNA

1. (ska) skaffa sig
2. (har) kommit
3. (ska) ... leva
4. (ska) hitta
5. (har) kommit
6. (har) tagit med sig
7. ska ... ordna
8. ska bjuda
9. är/kommer att vara
10. ska gå/går, har blivit/blivit
11. har träffat/träffat, ska börja jobba
12. har flytt, (ska) praktisera, (kommer att) få arbeta

5. Hur är det då med perfekt och preteritum – som ju båda är dåtid? sidan 78–81

5 b. sidan 79

DEN NYA FAMILJEN

1. bestod en familj oftast/bestod oftast en familj
2. den har fått
3. påverkade ekonomin
4. började nästan alla kvinnor
5. de plötsligt fick
6. deras frihet blev också
7. En familjeförsäkring tryggade samtidigt / Samtidigt tryggade en familjeförsäkring
8. ökade antalet skilsmässor
9. har skilt sig minst en gång
10. Föräldrarna har oftast delat / Oftast har föräldrarna delat

5 c. sidan 80–81

1. du har separerat
2. Jag har bott ihop med Carmen
3. har ni ordnat för barnen
4. har barnen fått
5. Har de vant sig ännu
6. hon har fått... alldeles gratis
7. barnen blev mycket förtjusta
8. –
9. hon har alltid tillbringat
10. Har hon skaffat sig
11. De har köpt en lägenhet
12. de kunde inte
13. Har det inte uppstått
14. föräldrarna har gift om sig
15. det också gått bra / det gått bra också
16. Det var verkligen
17. har jag hört talas om ibland / har jag ibland hört talas om

Extra, sidan 81

3.

Texten 5 c är en **intervju**.

När man intervjuar måste man kunna ställa frågor, ja/nej-frågor och frågeordsfrågor.

Man måste kunna ordföljd i frågesatser.

Man måste kunna använda rätt tempus.

Citattecken eller talstreck används i samtalet, om man ska skriva ner intervjun. Det finns särskilda regler för hur man använder dessa skiljetecken.

6. Framtid med *kommer att* eller *ska* – eller kanske presens? sidan 82–83

6 a. sidan 82

1. kommer att erkännas
2. ska finnas
3. ska stå
4. ska gälla
5. ska ha

6 b. sidan 83

1. kommer att stifta
2. ska jämställa – ska träda i kraft
3. ska kunna gifta sig
4. kommer att göra
5. kommer att låta

7. Futurum – framtid sidan 84–85

FLER I FAMILJEN

7 a. sidan 84

1. kommer att (födås)
2. ska (heta)
3. ska (få)
4. ska (dela)
5. kommer att (kunna)

7 c. sidan 85

1. sedan ska gå
2. kommer hon att träffa
3. ska alltid vara lika
4. ska utveckla barnen
5. kommer nästan alla barn att gå

7 b. sidan 84

1. ska vi jobba
2. det kommer att vara
3. hon ska börja
4. vi ska fortsätta
5. kommer vi att skaffa

7 d. sidan 85

1. ska ta studenten
2. kommer att bli obligatoriskt
3. blir ännu mer utvecklat
4. ska ha tillgång till
5. fortsätter

(*Vill* kan man aldrig använda för att uttrycka framtid i svenskan. *Vill* betyder *önskar*, *har lust*.)

6. KOMPARATION – ADJEKTIV OCH ADVERB – OM VÄRLDEN IDAG

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

Extra, sidan 37

VAD VET VI OM VÄRLDEN IDAG?

1. a. Rätt b. Rätt c. Fel	2. a. 90 procent b. Cirka 70 år c. Nästan 90 procent.

1. Regelbunden komparation, sidan 88–89

1 a. sidan 88

POSITIV (grundform)	KOMPARATIV	SUPERLATIV (obestämd form)	SUPERLATIV (bestämd form) t.ex. den, det, de, min ...
viktig	viktigare	viktigast	viktigaste
lätt	lättare	lättast	lättaste
snabb	snabbare	snabbast	snabbaste
modern	modernare	modernast	modernaste
fattig	fattigare	fattigast	fattigaste

Regel: rik – rikare – rikast – rikaste

1 b. sidan 89

POSITIV (grundform)	KOMPARATIV	SUPERLATIV (obestämd form)	SUPERLATIV (bestämd form) t.ex. den, det, de, min ...
a. ekonomisk	mer ekonomisk	mest ekonomisk	mest ekonomiska
b. utvecklad	mer utvecklad	mest utvecklad	mest utvecklade
c. förvånande	mer förvånande	mest förvånande	mest förvånande
d. betydelsefull (betydelsefull)	mer betydelsefull betydelsefullare	mest betydelsefull betydelsefullast	mest betydelsefulla betydelsefullaste

Regel: typisk – mer typisk – mest typisk – mest typiska

intresserad – mer intresserad – mest intresserad – mest intresserade

2. Oregelbunden komparation, sidan 90

2 a. sidan 90

POSITIV (grundform)	KOMPARATIV	SUPERLATIV (obestämd form)	SUPERLATIV (bestämd form) t.ex. den, det, de, min ...
bra	bättre	bäst	bästa
dålig	sämre/värre	sämst/värst	sämsta/värsta
lång (adjektiv)	längre	längst	längsta
länge (adverb)	längre	längst	längsta
låg	lägre	lägst	lägsta
hög	högre	högst	högsta
stor	större	störst	största
liten	mindre	minst	minsta

Regel: De oregelbundna adjektiven/adverben är mycket vanliga och dem måste man lära sig utantill. Vissa regler finns dock: komparativ slutar på -re, superlativ obestämd form slutar på -st och superlativ bestämd form på -sta. Undantag: nära – närmare/närmre – närmast/närmst– närmaste/närmsta.

3. Komparativ och superlativ, regelbundna och oregelbundna ... sidan 91–94

3 a. sidan 91–92

BLIR VÄRLDEN BÄTTRE?

1. bättre	13. större
2. viktigare	14. mindre
3. "modernare"	15. högre
4. mer	16. sannare
5. lättare	17. mer meningsfullt/meningsfullare
6. ljusare	18. mer beredda
7. fler	19. mer
8. mer komplicerat	20. färre
9. mer omfattande	21. rättvisare/mer rättvis
10. sämre	22. snabbare
11. längre	23. bättre
12. bättre	

3 b. sidan 92–93

VAD ÄR UTVECKLING?

1. de största rubrikerna	5. högst
2. det mest betydande intresset	6. den bästa beskrivningen
3. lättast	7. allra helst
4. flest ... bäst ... mest	8. ditt minsta problem.

3 c. sidan 93–94

VAD MER BEHÖVER GÖRAS NU?

1. de rikaste länderna ... sämre	6. den fattigaste femtedelen
2. vår mest angelägna fråga	7. bättre
3. den viktigaste uppgiften	8. "världens 100 största tänkare", mest inflytelserika
4. de flesta länder	9. de mest optimistiska personer
5. den rikaste femtedelen	10. de senaste 20-25 åren

Extra, sidan 94

1.

Förslag:

Rosling menade att vi kan känna hopp, när vi förstår att det faktiskt blir mycket lyckade resultat av alla ansträngningar som görs för att förbättra livet för människor i världen. Om vi vet att det spelar roll att vi hjälper till på något sätt och att det då går framåt i världen, kan vi och världens ledare också lättare fortsätta att bidra till världens goda utveckling.

2.

Förslag:

Dåliga saker: Det finns fortfarande stora skillnader mellan rika och fattiga. De fattigaste lever på 2 procent av världens inkomster – de rikaste lever på 75 procent av världens totala inkomst. I några länder, bland annat i södra Afrika, har dock den extrema fattigdomen ökat. Klimat- och miljöförstörelsen har ökat. Det finns krig. Förbättringarna går långsamt.

Bra saker: Utvecklingen i världen går framåt på många viktiga områden: Fattigdomen har sjunkit med 50 procent de senaste 20 åren. 80 procent av alla ettåringar är vaccinerade mot mässling. Färre barn dör före 5 års ålder. Vi lever längre – i genomsnitt blir människor 70 år. 9 av 10 barn börjar skolan. Folk läser bättre – nästan 85 procent av alla kan läsa och skriva. Invånarna har högre inkomster idag. Majoriteten av världens människor har fått det mycket bättre. Det finns idag tillräckligt med resurser – teknologi, pengar och kunskap – för alla i hela världen att dela på, så fattigdomen kan utrotas.

7 VERB II – OM SAGOR OCH DECKARE, DEL 1

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Perfekt particip av verb, sidan 97–105

1 a. sidan 98

SUPINUM	OBESTÄMD FORM	OBESTÄMD FORM	BESTÄMD FORM OCH PLURAL
har/hade...	en	ett	t.ex. den, det, de, alla, hans, ...
1. målat	målad	målat	målade
2. byggt	byggd	byggt	byggda
3. efterlyst	efterlyst	efterlyst	efterlysta
4. avskytt	avskydd	avskytt	avskydda
5. gjort	gjord	gjort	gjorda
6. burit	buren	buret	burna
7. hittat på	påhittad	påhittat	påhittade
8. hyrt ut	uthyrd	uthyrt	uthyrda
9. tyckt om	omtyckt	omtyckt	omtyckta
10. nått upp	uppnådd	uppnått	uppnådda
11 sålt slut	slutsåld	slutsålt	slutsålda
12 slagit upp	uppslagen	uppslaget	uppslagna

1 b. sidan 99–100

VARFÖR LÄSER DU DECKARE?

1. underhållen	7. beskrivna
2. påhittad	8. igenkända
3. komplicerade	9. presenterade ... sedda
4. oväntade	10. ifrågasatt
5. spänd	11. upptäckt ... koncentrerade ... löst
6. mördad	12. tillfredsställd.

1 c. sidan 100

VARFÖR LÄSER DU SAGOR FÖR DINA BARN?

1. uppkrupen	5. besegrat
2. förtrollad	6. utvecklat/utvecklade
3. besvarade	7. givna
4. formulerade	

Extra, sidan 101

Deckare, förslag:

Texten nämner att det finns en gemensam struktur för kriminalhistorier: ett brott (ett mord till exempel) upptäcks, polisen (eller andra personer) letar efter lösningen – och hittar den till slut. "Gåtan" blir löst.

Även i deckaren segrar oftast det goda över det onda.

Deckaren är en spännande historia, ibland som ett pussel där många bitar måste passas ihop för att man ska finna svaret – och sedan ta fast den skyldiga personen. Inte sällan återkommer dessutom samma "hjälte" i böcker av samma författare.

Sagor, förslag:

"Det var en gång..." – så brukar sagorna börja, står det i texten.

"Och så levde de lyckliga i alla sina dar." – de flesta sagor har lyckliga slut.

Sagor har ofta en kamp mellan ont och gott, där det goda alltid vinner över det onda.

Annat som är typiskt för sagor är att de brukar vara roliga, spännande, fantasifulla, överkliga – det händer saker som inte kan inträffa i verkligheten. Det finns ibland troll, häxor och andra väsen. Siffrorna tre eller sju förekommer ofta, till exempel tre önskningar, sju dvärgar. (Pippi Långstrump är nog en alldeles egen form av "saga".)

1 d. sidan 101–103

TVÅ EXPORTSUCCÉER – TVÅ KÄNDA SVENSKOR

1. känd	12. bosatt	23. skrivet
2. omtalade	13. förändrat	24. byggda
3. berömd	14. obundna	25. storvuxna/storväxta
4. färgat	15. uppfostrad	26. beväpnade
5. påhittade	16. uppflugen	27. besegrade
6. omtyckta	17. misshandlad	28. dödade
7. klädd	18. skadad	29. uppväxt/upp vuxen
8. olikfärgade	19. nerbrottad	30. påverkad
9. piercad	20. avhoppad,	31. sviken
10. tatuerad	21. intresserad	32. fylld
11. svartmålade	22. förfallna	

1 e. sidan 10

Sagor och deckare

33. författade	38. uppskattade
34. skrivna	39. nedtryckt
35. skilda	40. uppgiven
36. beundrade	41. styrda/styrt
37. älskade	42. stärkta

2. Verbets s-former – Om sagor och deckare, del 2, sidan 105–109

2 a. sidan 106

PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM har/hade ...	INFINITIV t.ex. ska, kan, vill, att, ...
1. flyttas	flyttades	flyttats	flyttas
2 a. jämförs	jämfördes	jämförts	jämföras
2 b. efterlyses	efterlystes	efterlysts	efterlysas
3. kläs	kläddes	klätts	kläs
4. skrivs	skrevs	skrivits	skrivs
5. säljs	såldes	sålts	säljas

2 b. sidan 107–108

PROTEST MOT ORÄTTVISOR

1. protesteras	10. straffas	19. töms
2. tas	11. kastas upp	20. filmatiserats
3. sättas	12. används	21. gjorts
4. lyfts	13. hotas	22. skildras
5. bärs bort	14. våldtagits	23. förändrats
6. flyttas	15. hämnas	24. uttrycks
7. berörts	16. satts	25. visas
8. spärrades ... in	17. efterlyses	
9. skipas	18. hackas	

2 c. sidan 108–109

Skandinaviska deckare

26. väcktes	34. kritiseras	42. översatts
27. läsas	35. lockas	43. sålts/har sålts
28. skapats	36. missbrukas	44. tilldelats
29. uppmärksammats	37. sviks	45. instiftades
30. säljs	38. misshandlas	46. riktades
31. talas	39. skjuts	47. spritts/spridits
32. berättas	40. ändras	48. publicerats
33. blandas	41. övervanns/övervinns	49. belönats

Extra, sidan 109

Förslag:

- Den nya speciella skandinaviska deckargenren innehåller stark spänning och ofta stark samhällskritik, samtidigt som polisernas privatliv och personliga bekymmer skildras och blandas in i berättelsen. Den utländska publiken läser kanske gärna om den mörka baksidan av den skandinaviska välfärden, där allt inte är så perfekt och bra, som man trott.
- Astrid Lindgren (1907–2002) kämpade framför allt för barnen och deras rättigheter. Hennes böcker finns på 95 språk och har sålts i 150 miljoner exemplar. Många av hennes böcker har också blivit filmer. Böckerna och filmerna om Pippi Långstrump är nog hennes mest kända.

Hon har fått ett stort antal priser både i Sverige och utomlands. Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne instiftades av Sveriges regering år 2002. Prissumman är på 5 miljoner kronor.

Stieg Larsson (1954–2004) var journalist och kämpade mot rasism och för kvinnors rätt. Hans tre deckare, som utkom efter hans död, blev en stor succé och efter bara 10 år hade de sålts i 75 miljoner exemplar. Han har prisbelönats bland annat för sitt arbete mot kvinnovåld. Även Stieg Larssons böcker har filmatiserats. Hans framgångar med Millennium-trilogin har starkt ökat intresset i Sverige och i världen för genren deckare.

8. ORDFÖLJD II – OM KULTUR OCH TRADITIONER

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Ordföljdstablå för huvudsats, sidan 111–113

1 c sidan 112

1.

1. betydde
2. gav
3. började betyda
4. innebar
5. har fått
6. vill lägga till
7. kan räkna med
8. Vill ta in
9. Räkna med
10. vill lära oss

2.

1. egentligen
3. mest
4. nästan bara
5. faktiskt
6. ofta
7. inte
8. också
9. då också
10. nästan alltid

3.

Exempel 8 är en ja/nej-fråga. (På första plats finns ingenting. Satsen börjar med verb.)

Exempel 9 är en uppmaning/imperativ. (På första plats finns ingenting. Satsen börjar med verb.)

1 d. sidan 113

	POSITION 2						
SUBJEKT OBJEKT ANDRA ADVERBIAL FRÅGEORD DET BISATS	DET FÖRSTA VERBET	SUBJEKT	SATS- ADVERBIAL	VERB 2 OCH 3	PARTIKEL	OBJEKT	ANDRA ADVERBIAL
1. Föräldrarna	hade		förstås	bjudit	in	sina släktingar	till fest.
2. I maj	brukar	vi	alltid	fira		Mors dag	hemma.
3. När	började	svenskarna	egentli- gen	fira		Alla hjärtans dag?	
4.	Har	Halloween	inte också	tagits	in		från England och USA?

2. Ordföljdstablå för bisats, sidan 114–116

2 b. sidan 114

1. att	5. När
2. att	6. trots att
3. Om	7. att
4. som	

2. c. sidan 115

HUVUDSATS	BISATS- INLEDARE	SUBJEKT	SATSAD- VERBIAL	VERB	
1. Föräldrarna hade förstås bjudit in sina släktingar till fest,	när	deras son	äntligen	skulle komma hem	från utlandet.
2. I maj brukar vi alltid fira Mors dag hemma,	när	vi alla	troligtvis	är	lediga från jobbet.
3. När började svenskarna egentligen fira Alla hjärtans dag,	som		ju faktiskt	härstammar	från USA?
4. Har Halloween inte också tagits in från England och USA,	även om	ungdomar i Sverige	gärna också	har fest	på den dagen?

9. ORDFÖLJD III – OM VÅRA SPRÅK OCH VÅR GRAMMATIK

Lägg märke till att det kan finnas andra svar som också är rätt, men som inte står i detta facit.

1. Ordföljd i huvudsats, sidan 117

1 a. sidan 117

BARN OCH VUXNA LÄR SIG ETT NYTT SPRÅK PÅ OLIKA SÄTT.

1. lär sig barn	6. kan somliga
2. De måste	7. krävs det
3. börjar barnen	8. behövs det
4. De får	9. jobbar man
5. behöver de	10. bestämmer man

1 b. sidan 118

1.

- a. Ett modersmål är det första språk man lär sig, oftast hemma med sin familj. Man kan ha flera modersmål.
- b. Ett andraspråk är det språk som man lär sig i det land som man har flyttat till.
- c. Tvåspråkiga/flerspråkiga är de personer som behärskar två eller flera språk.

2.

1. lär sig	6. kan
2. måste	7. krävs
3. börjar	8. behövs
4. får	9. jobbar
5. behöver	10. bestämmer

3.

De första verben står på plats 2 (position 2) i meningarna.

2. Att känna igen huvudsatser, bisatser och konjunktioner, sidan 118–119

2 b. sidan 119

RIKSSPRÅK OCH ANNAT SPRÅK

1. och 2.

1. I de flesta länder finns det ett riksspråk, som är en sorts standard för hela landet (hela riket).
2. (Det finns ingen bisats i den här meningen.) Riksspråket gäller både skriftspråket och talspråket. = huvudsats
3. Eftersom ett riksspråk ska vara neutralt, innehåller det ingen dialekt.
4. Man har skrivit en *norm*, så att människor ska veta vad som är rätt eller fel.
5. När man vill kontrollera sitt språk, kan man leta i Svenska skrivregler.
6. Där har Språkrådet* skrivit *rekommendationer*, hur man ska kunna skriva en korrekt text.
7. Om du vill titta i Svenska skrivregler, kan du låna den som e-bok på ditt bibliotek, ladda ner den från nätet eller köpa den i en bokhandel.

Ett verb kan bestå av flera ord: har rest, ska resa, skulle vilja resa, skulle vilja resa bort.

3.

Det är det första verbet i verbgruppen som ska stå på plats 2 i huvudsatsen.

3. Satsadverbialens plats, sidan 119–121

3 a. sidan 119

Orden är satsadverbial.

3 b. sidan 120

HAR DIALEKTER "RÄTT GRAMMATIK" OCH SPRÅK?

1. brukar också (huvudsats)	6. faktiskt är (bisats)
2. är alltså (huvudsats)	7. blev väl (huvudsats)
3. märker särskilt (huvudsats)	8. ska ändå (huvudsats)
4. tycker nog (huvudsats)	9. bara hade (bisats)
5. säger oftast (huvudsats)	10. är troligtvis (huvudsats)

3 c. sidan 121

- a. Satsadverbialet står efter första verbet i en huvudsats.
- b. Satsadverbialet står före första verbet i en bisats.

Extra sidan 121

Det är en beskrivande text. En beskrivande text är ofta en faktatext med information och allmänna upplysningar. Det är vanligt att presens används och ordförrådet är speciellt och hör till det ämne man skriver om.

4. Adverbial i huvudsats, sidan 121–124

OM HUR OLIKA GRAMMATISKA MOMENT FUNGERAR I SPRÅKET

4 b. sidan 122

1. grammatiken är helt enkelt	3. måste du också
2. blir kommunikationen antagligen/ blir antagligen kommunikationen	4. är det bra
3. Det är också	5. Man måste ibland/Ibland måste man
4. behöver vi naturligtvis	6. vill man ju
5. Människor begriper faktiskt/ Faktiskt begriper människor	7. är jag särskilt noga
6. Ibland samtalar du/Du samtalar ibland	8. Meningarna kan inte
7. du förklarar bättre	9. Jag väljer då/Då väljer jag
	10. jag har förhoppningsvis / förhoppningsvis har jag
	11. använder du då

4 c. sidan 123–124

1. Säkert behöver du	12. det går snabbt/snabbt går det
2. Hen tappar annars/Annars tappar hen	13. ett skämt kan annars/ annars kan ett skämt

(Det kan finnas varianter som inte står i facit som också är rätt.)